

J E L E N K Ö R.

9. szám

Pest, szombat január 31-dikén

1835.

F o g l a l a t: Magyar-és Erdélyország (álló hid tárgya; kinevezés; jelentés a' m. tud. Társaság és Casino részéről; Farkas Sándor; Pozsega új tisztikara; különféle.) Anglia (választások; Bulwer köszönete; Stanley nyilatkozása; Hume szavai, egyveleg.) Franciaország (amerikai adósság iránt törvény-javaslat.) Spanyolország (Mina beteg; lehető ministeri változások; carlista lapok lármája; Eraso Castiliában.) Schweiz (az ausztriai jegyzék 's más e' tárgyi hivatalos irományok Bern cantonhoz.)

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony, A' fő RR. jan. 24-kén a' dunai álló hid tárgyi üzenetet szótöbbséggel elfogadták. A' határozat ezen négy ponton sarkallik: 1) Buda és Pest közt egy állandó hid építtetése, nem csak az ország díszeré de a' jelen és utókor hasznára is szolgál. 2) Ez magányos részvényesek vállalkozása által legbizonyosabban levén eszközölhető, a' kívánt summának megszerezhetése 's a' hidra fordítandó tőkepenz biztosítása tekintetéből szükséges, hogy az illető szerződés ideje alatt azon hidon kivétel nélkül mindenki hidvámot tartozzék fizetni. 3) A' minden esetre csak országos határozástól függendő állandó vám-tarifának kidolgozására országos választottság neveztessek; 4) melly egyszersmind Buda és Pest városival a' fenálló hidjövedelem 's ne talán megkivánandó kárpótlás felől értekezvén, az illető egyezés javaslatát annak idején mutassa be.

Ő cs. kir. Főlsége m. eszt. dec. 29-ki legfensőbb határozata szerint generalőrnagy és bródi várparancsnok Feuchtersleben Vilmost 1500 pengő fr. nyugpénzzel 's 500 p. fr. személyidj-toldalékkal nyugalmazni, egyszersmind altábornok czimmel fölruházni; — helyébe pedig bródi várparancsnokká Drasenovich Mihály gen. őrnagyot méltóztatott kegyesen kinevezni.

Magyar tudós társasági jelentés.

A' társaságnak 1834-ben tartott 5-dik nagy gyűlése, November 8-dikán, titkos szavazat többségével e' következőket választotta tagokul, kik közül a' hazabeliek, felszólításuk szerint, magokat a' társaság rendszabásinak buzgó teljesítésére válaszaikban készséggel ajánlák is, 's annál fogva hivatalosan most hirdettetnek:

Tiszteleti taggá, az egyik megüresült helyre: Szalay Imre, Philosophia és Hitstudomány doctora, veszprémi kanonok.

Rendes vidéki taggá a' törvénytudományi osztályba az üresen volt 3-dik helyre: Szász Károly, a' nagyenyedi ref. collegiumban törvény és hazai történetek tanítója, 's most erdélyi országgyűlési követ.

Hazabeli levelező tagokká: Árvay Gergely, praemonstrati szerzetbeli kanonok, gymnasium igazgatója Szombathelyen. — Bölöni Farkas Sándor, az erdélyi kir. Kormányzék nagyobb cancelláriájában hites jegyző, Kolozsváratt. — Fillinger Leopold,

a' pesti magyar kir. egyetemnél professor. — Horváth Czirill, szabad művész. 's philos. doctora, kegyes szerzetbeli, prof. a' Logica, Metaphysica és Ethicában, Szegeden. — Magda Pál, a' szarvasi evang. gymnasiumban professor és rector. — Péterfi Károly, a' marosvásárhelyi ref. collegiumban philosophiát tanító prof. — Podhradczky József, számvevő tiszt a' m. kir. udv. Kamaránál, Budán. — Somossy János, hittudomány és ó testamentomi könyvek magyarázatának profesora Sárospatakon.

Külföldi levelező tagokká: B. Humboldt Károly Vilmos, burkus kir. statusminister, a' felirások és szépművész. párizsi akademiájának tagja. Klaproth Heinrich Gyula, ázsiai nyelvek burkus kir. profesora, az ázsiai londoni társaság tagja. — Palaczki József, a' tudományok kir. cseh akademiájának titoknok. — Schelling Fridrik, lovag, bajor kir. valóságos belső tanácsos, a' müncheni kir. akademia előlülője, 's az ottani kir. egyetemrendes profesora. — Pesten, a' héti ülésből, Január. 26-kán 1835.

Döbrentei Gábor
titoknok.

NEMZETI CASINO.

A' nemzeti casino köz-gyűlése az alkotó szabályok szerint e' folyó évi január utolsó vasárnapján azaz 25-én és folytatva 26-kán tartott n. Szilassy József helytartósági tanácsnok elnöksége alatt és számos tagok jelenlétében.

A' választó czédulák egybeszedésére és megvizsgálására mingyárt a' gyűlés elején kérték e' következő részvényes urak: Myller Antal, szántói Szabó József, ifj. Wesselényi Farkas báró és Tasner Antal mint ideigleni jegyző, kiknek más nap beadott jelentéseik szerint 1835-re szótöbbséggel elválasztattak Igazgatókká: Fáy András, Pregardt János, Széchenyi István gróf. — Választottsági-tagokká: Andrásy Ignác, Bajzath József, Bánfi Pál báró, Bartakovics Auguszt, Benyovszky Péter, Czigler Antal, Desseffy Aurel gróf; Fekete Ferencz gróf, Festetics Vincze gróf, Földváry Antal, Földváry Lajos, Hanzély Márton, Heinrich Nep. János, Jeszenszky Ignác, Józsika Miklós báró, Laczkovics József, Lissovényi László, Lónyay János, Mayerffy Ferencz, Rosthy Albert, Ráday Gedeon gróf, Sartory János, szántói Szabó József, Sermage Dienes gróf, Szápáry Ferencz gróf, Szilassy József, Szirmay Adám, Teleki

*)

Sámuel gróf, Uzovics János, Vizkelety Mihály.
— Jegyzővé: Tasner Antal.

E' köz-gyűlésnek más érdeklőbb munkálódási és határozati következők:

Azigazgatóság által beadott jelentés szerint a' pénztár állapotja 1834ik dec. végével e' következő volt:

Bevétel: 1833ki pénztári maradvány pengőben: 884 f. 24 kr. — 1831ről behajtatott 1 részvény: 50 ft. — 1832ről 9 részvény: 450 fr.; — 1833ról 41 részvény: 2,050 fr.; — 1834ről 307 részvény: 15,350 fr.; — a' foglalkozóktól 110 fr.; — kamatból: 905 fr.; — régibb tartozásból: 300 fr.; — eladott ócska eszközök árából: 37 fr. 12 kr. Összesen 20,196 fr. 36kr.p.

Rendes kiadások: házbérre: 4357 fr. 30 kr.; — Tisztviselők és cselédek fizetéseikre: 3514 fr. 1 kr.; — Udvarnok költségeire: 920 fr.; — cselédek téli 's nyári öltözeteire: 863 fr. 20 kr.; — Olajra, kártyára, viaszgyertyára 's t. i: 1,049 fr. 25 kr.; — Ólfára: 293 fr. 24 kr.; — hirdapokra és folyóirásokra: 1,217 fr. 5 kr.; — könyvekre 's nyomtatási költségekre: 461 fr. 43 kr.; — asztali 's egyéb eszközökre: 253 fr. 18 kr.; — mesteremberek árjegyzékeire: 971 fr. 33 kr. Összesen: 13,901 fr. 19 kr. pengő.

Rendkívüli kiadások: múlt évi adosság visszafizetésire: 2,060 fr.; — a' komáromi hajóbiztosító társaságnak: 46 fr. 29 kr.; — a' budai magyar játékszinre: 400 fr. — hangászati mulatságra: 400 fr.; — a' könyvtár helyes és díszes elrendelésére: 500 fr.; — rendkívüli könyvekre: 136 fr.; — új szerzeményekre: 1,996 fr. 38 kr. Összesen: 5539 fr. 7 kr. pengő, 's mindennemű kiadást együvé számítva: 19,440 fr. 26 kr. pengő. — A' kiadást levonván a' bevételből marad a' pénztárban 1835re: 756 fr. 10 kr. p.

1833 dec. 31kén maradt tartozások: 1829 ről 5 részvény: 250 fr.; — 1830ról 5 részvény: 250 fr.; — 1831ről 12 részvény: 600 fr.; — 1832ről 39 részvény: 1,950 fr.; — 1833ról 98 részvény: 4,900 fr. Összesen: 7,950 fr. — Ebből kitöröltetett: 500 fr. ennél fogva maradt: 7,450 fr.; — Ebből a' bevétel szerint behajtatott: 2,550 fr.; 's így marad 1835re a' régibb tartozásokból: 4,900 fr. pengő.

1834 dec. 31kén maradt tartozások: 1829 ről 3 részvény: 150 fr.; — 1830ról 4 részvény: 200 fr.; — 1831ről 10 részvény: 500 fr.; — 1832ről 27 részvény: 1,350 fr.; — 1833ról 54 részvény: 2,700 fr.; — 1834ről 146 részvény: 7300 fr. 's így marad 1835 összeleg: 12,200 fr. pengő — Pesten dec. 31kén 1835. Láta Pregardt János m. k. igazgató; — bizonyítja Praznovszky József m. k. pénztárnok.

A' casino könyvtár szaporítására 's elrendeltetésére 1835re ismét 1000 pengő frt; az 1835ben tartandó casinói hangászati mulatságokra 1000 pengő frt; a' budai magyar színjátszó társaság felségítésére a' jövő téli köz-gyűlésig ismét fertályévenként 100 pengő frt. rendeltetett.

Az 1829, 1830, 1831, 1832, 's 1833ról fizetéseikkel hátramaradt részvényesek nevei a' szabályok értelméhez képest felolvastattak, és a' késedelmes azaz két esztendőről 's ennél többől hátramaradt fizetőkre nézve elhatározatott,

hogy a' köz-gyűlés nevében recepisse mellett küldendő levél által tartozásaik teljesítésére szólítottassanak fel, minek ha 6 hónap múlva semmi sikere nem lenne, nevök egy a' Casinóban e' végre készült röstélyos fekete táblára függesztessék.

Kazinczy Ferencznek felállítandó emléke a' jelen volt részeselek pártfogásába ajánlatott, 's e' végett a' casinóban aláírás határozatott nyittatni. — Tovább

Egy végintézeti aláírás rendeltetett a' casinóban kitételni, mellyre minden részvényesetése szerint aláírhatja magát, 's mellynek egész tartalma így szól:

„Ki testének elpusztultával, mit halálnak szoktunk nevezni, nem hiszi egész létének elenyésztét, annak utolsó pillanatiban, midőn nem ritkán egészen világos a' fő, de se kéz, se nyelv nem mozoghat többé, fölötte kellemetlen érzés lehet végakarójának el nem rendelése miatt övéit, barátjait, vagy cselédjeit is minden ellátvány nélkül hátrahagyni. Ezen okból mi alulírtak végakarunkat jó eleve el fogjuk rendelni. Minthogy azonban alig lehet kellemesebb és nyugtatóbb érzés egy nemes keblű férfira nézve, mint annak biztos hiedelme, hogy azon honfitársinktól, kiket életünkben becsültünk, tiszteltünk, holtunk után is hosszabb ideig megemlegettetünk, 's illy emlékezesek alkalmával felhordott példánk után a' jövő kor gyuladni fog nyomdokink követésére ott, hol azok az erény ösvényit jelelék: ellenben óvakodásra 's jobb út választására serkenni ott, hol emberi gyarlóságunknál fogva az igazság körén kívül kalandozánk: egy uttal ezennel azt is ígérjük, hogy a' pesti nemzeti casino társaságnak említett végrendelkezésünkben egy kis emlékjelet hagyandunk.

Ezen aláírás január 26án felolvastatván azzonnal megkezdett, és arra tüstént néhány részvényes jegyezte föl nevét a' mint itt következők: Széchenyi István, Bánffi Pál, Fáy András, Dercsényi Pál, Jankovich Antal, Orczy Lajos, Wenckheim Béla, Pregardt János, báró Liptay, Szilassy József.

A' hangászati mulatság (melly vasárnap martz. Skán délutáni 8 órakor mulhatlanul kezdődik) újabb rendelkezései annak idejében fognak közhírré tételni. Végre

Rendelkező igazgatónak Pregardt János — könyvtár-felügyelésre 's rendbeállításra Fáy András és Pregardt János — a' hangászati darabok választására 's elrendelésire Fáy András és Rosthy Albert — és az 1835ki casinói könyvszerkesztetésére 's kiadására Tasner Antal urak kérétek meg. — Költ Pesten január 28kán 1835.

Pregardt János s. k.
igazgató.

Kolozsvárott. A' közép-szolnoki Casino (helye Zilah) egy szép billikommal tisztelő meg bölöni Farkas Sándor urat, Éjszakamerikai Utazása kiadásaért. E' jeles ajándékot ha-

adi báró Wesselényi Miklós úr vezetése alatt egy diszes küldöttség január. 18kán adta át a' megtiszteltetett ironak. Ugyanazon Casino a' tisztelt urat tiszteletbeli részes tagjának is meghívá. E. H.

Pozsega városa Hranilovich Ferencz kir. udvarnok 's pozsegai alispán, mint kiküldött kir. biztos ur elnöksége alatt mult eszt. dec. 16kán tartván tisztujítását, a' választás következőkre esett: biró Thaller Ignác, kapitány Lukinovich Ferencz, új tanácsbeliek: Schorndorfer Ferencz, Prickelmayer József és Martinich János; főjegyző Graff Ferdinand, aljegyző Heim Ignác, tisz. aljegyző Thaller Fülöp, alügyész Jozepacz Eduárd, szószóló Thaller Aloiz, adószedő Malleschich Antal, árvák atyja Knixanich Jakob, kórház-ügyelő Prickelmayer János, selyem-biztos Rakiaschich János. A' kir. biztos tisztujító beszéde a' pozs. diák hirlap szerint ékes horvát vala „nationali sermone omni cum facundia ac venustate 's a' t.

KÜLÖNFÉLE: Nyelvünk terjedése tárgyában ujabbként közölhetjük: hogy gróf Batthányi Gusztáv és Kázmér urak Somogy és Baranya megyében fekvő nagy terjedelmű uradalmakban Zombath Ferencz praefectus ur hivatalos rendelkezése mellett a' f. 1835 elejétől kezdve minden nemű írományt, hivatalos tudósítást 's a' t. magyar nyelven tenni tartozik minden tisztség. Posenbul (porosz) január Skáru jelenti: hogy Bretschneider ur ausztriai ker. ingénieur, kormánya megbízta Lubaunál a' vári lebegő vasutat megvizsgálta, minthogy a' mondott ausztriai cs. kormány Galicziában Vieliczkatól Podgorzeig a' Visztulán át mintegy $2\frac{1}{2}$ mérföldnyire hasonló függő vagy lebegő vasutat szándékozik készíttetni kőszállításra. — Lubaunál az említett vasuton már mintegy 80,000 mázsa teher szállított a' nélkül, hogy valami akadály vagy nehézség mutatkozott volna.

Esztergamban jan. 21kén Palkovits György esztergami kánonok és sz. István esztergamvári prépostja hosszú betegeskedés után élte 72kében meghalálozott. Élteben főképp a' tót literatúrával foglalatalkodván, e' nyelven, kiadott egy szótárt 6 kötetben, a' szentírást 2ben és egy Leczkés evangeliomos könyvet.

ANGLIA

Londoni lapok január 14ről ismétkezik a' választások számjegyzékét, 's folyvást mindenik a' maga pártja mellett buzog. Az Öest. Beob. úgy látszik nem hajlandó a' Couriernek hinni, midőn az a' választások osztályozatában több reformert mond megválasztottnak, mint toryt. Ugyan is a' Courier azt beszéli, eddig már 405 választás történt, 's azokból 257 reformer, 148 tory. Az

Öest. Beobachter pedig azt szándékozik elhíttetni, hogy először is e' számítás hibás; azután pedig, hogy a' pártok nem úgy állanak már most egymással szemközt mint reformerek és toryk, hanem mint megtartók és rontók. — Mindazáltal Galignani Messengere, az Allg. Z. szerint is azt állítja, hogy valamennyi londoni lap közt legbiztosabbak a' Courier tudósításai a' választásokról. — Ugyan ez ok végett Galignani Messengere más követi számjegyzéket nem is fogad el hitelesnek. Erősíti e' véleményt a' Courier azon fölszólítása is, mellyel a' tory lapokat unszolja: mondjanak bár egy nevet, mellyről be lehetne hitelesen bizonyítani, hogy az whigből azaz reformerből toryvá lett volna. — E' kétség nem fog sokáig tartani, mert a' parlament néhány hét mulva összeülend, 's akkor majd kimutatkozik a' két párt száma 's ereje.

Némi tekintetes izraelita fölszólítást bocsátta hitsorsosaihoz a' fővárosban 's az egész országban (mi előtt t. i. a' választások megtörténtének) emlékeztetőleg arra, hogy egyedül a' toryk ellenkezése volt a' zsidók fölszabadulását akadályozó gát, 's hogy ők a' mult ministeriumnak sok halálával tartoznak. Miért is a' dissenterek példájokra ő azt várja sorsaitól, hogy az izraeliták is a' mostani ministerium ellen adandják szavokat a' választásban. (Angliában t. i. a' zsidók is részt vehetnek a' követválasztásban, de követekül nem választathatnak meg; az ezen tárgybeli indítvány azonban már az utolsó ülés alatt keresztül ment az alsóházban, 's el is fogadtatott, csupán a' felsőházban vettetett félre.) — Marylebone londoni kerületben a' választások alatt Henry Lytton Bulwer, ki Sir S. Whalleyvel együtt választatott meg, köszönetül következő tartalmu beszédet mondott: „E' tömérdek főváros által nyert győzedelem fontossága öregbül azon körülményeknél fogva, mellyek azt követik. — Még három hónap előtt azt hitte mindenki, hogy statushajónk a' boldogrévtől nem messze van. Egy része ugyan a' nagy néptömegnek még súlyos szenvedésekben s nyeldez. Azonban ámbár a' szegények kétszerek voltak terhőket viselni, nem voltak bezzeg a' gazdagok, elveszteni nyugpénzeiket. Mig béke ült a' gunyhóban, 's türelem az alacsony föld alatt, morgás zsibongott a' magas házakban, mint itt átellenben (a' szónok a' Portland-placci házakra mutat, hol toryk laknak) 's türelmetlenség nyugtalanokdék ott, hol legkevésb alapos ok vala reá, t. i. a' palotában. Engedjétek rajzoltjam — előttetek azon fejdelmet, ki ellökve magától minden balítéletet, mellyek ifjuságát burkolák, mint törvényhozó nemes nevet szerze magának, minthogy első ministerével kezét fogva megújítja országa intézvényeit, 's leguemesb dia-

dak nyert mint hódító, népe szívet hódítván meg, 's Nagybritannia messzeterjedő birtokiban legnépszerűbb emberré lön, millyen soha senki a' három ország székén nem ült még (halljuk! halljuk!) 'S ki hitte volna, hogy e' monarcha elbocsátandja ministereit, kik buzgó védjei voltak előjogainak, 's nem is kevéssé kedveltettek a' néptől? Ki gondolta volna, hogy a' mély nyugalmat nyugtalansággal 's aggódással fogná fölcserélni, hogy mellözve a' hozzá hű ministereket, kik kezeskedének jogaiért, olly férfiakat fogna választani, kiknek pusztá jelenléte a' királyszek 's a' népjogait egymás ellen veszélykockára tenni elegendő. Gyakran szidalmaztak már mind engem mind barátimat zendülők és zendítőknek. Nincs, ki lelkéből ugy utálna mindent, mi zendülésre vezet, mint én. De hadd irányozzam figyelmeteket azon két nagy revolutiora, melly utóbbi 50 év alatt Francziaországban tört ki, 's mellyek egyikének szemtanúja valék. Higyétek, én ezen történeteket mélyen fájlalom, 's mind a' népekre mind az országokra nézve azokat iszonyu szerencsétlenségnek tartom. De talán keresztül hatand szavam e' választó-állásról, a' milly tisztelettel, olly érthetőleg, a' király tisztelt személyeig. A' melly igen ohajtom, hogy soha IV Vilmos X Károlyhoz ne hasonlítson, olly igen panaszlom a' Wellington és Pögnac közti ministerium hasonlatosságát. Én megmondottam, mikép gondolkodom. Én soha sem fogom felejteni, hogy mint képviselőtek a' parlamentben ketős tisztelet vagyok köteles teljesíteni, melly tökéletes elszántság egy részről, 's nyugalmas józanság a' másiktól. Ügyekezni fogok föntartani az egyensúlyt a' zsarnecki konokság (makacs-ság) és a' néptürelmellenség közt, 's míg megvetem a' ministeriumot, tisztelettel hódolok a' Föl-ségnek. Mindenek előtt arra fogok emlékezni, hogy az igazságot elárulnom nem szabad, mint a' mellynek tanúja gyanánt küld a' nép az ország tanácsába. (nagy hangos tetszés.) 's t.

A' londoni lapok 14én közlik Stanley lord beszédét is, mellyet Lancashire választóji előtt mondott. A' ns lord azt emlité elsöben is, hogy elveit hallgatóji már úgy is régóta ismerik, 's ő azokat nem másította meg még. Azután azt jegyzi meg, hogy Sir Robert Peel nyilatkozása a' whigek elvekkel tökéletesen megegyező. A' whigek ugyan is baráti az újításnak és javításnak, 's attól meg nem ijednek, de minden rontástól távol vannak. Grey ministeriumát is csak azért hagyá el, mert az olly rendszabásokat szándékozott javasolni, mellyek a' protestans egyház függetlenségét Irlandban veszélybe hozhaták, vagy kockázathaták. Melbourne kormányába pedig azért nem léphetett, mert az Grey

erős karu vezérete híjával volt. A' Peel-Wellington igazgatásba, noha meg vala híva, azért nem lépe, mert a' kabinettanácsot képezők által tett közlemények 's ajánlatok politikai elveinek meg nem feleltek tökéletesen. Peel nyilatkozásai ugyan emberségesek, őszinték 's férfiasok valának, millyeket csak várni leheté tőle, de politikai okai visszatarták őt (Stanleyt). Ő most, nem a' mostani ministerium megbuktatásán fog dolgozni, hanem hasznos rendszabások eszközésin az ország javára. Mind e' mellett azonban nem mondhatja, hogy a' ministeriumba kinevezett férfiak közt nem volnának olyanok, kikben épen semmi bizodalma sincsen. Az egyházjavításra nézve azt mondotta, hogy egy fillért sem engedend másra mint egyházi célra fordíttatni, azután pedig oda munkálанд, hogy a' jövedelmekkel bíró lelkészek hon lakjanak, 's egy pap se bír-hasson halmozott azaz több rendű 's külön jövedelmű hivatalt egyszerre. Ö. B. Essex megye éjszaki részében, hol két tory jelölt választaték meg A. Baring ur, egyike a' választottaknak, 's most pénzügyminister, azt akará elhítenni hallgatójival, hogy nem a' király küldé el a' volt ministereket, hanem a' ministerek magok hagyák őt el. Azután arról vádolá a' volt ministeriumot, — ő tory létére, — hogy a' reform ez utóbbi négy év óta igen igen csekély előmenetelt tön. Azonban felé kiáltoztanak a' hallgatók közül, hogy ha a' reform-javítás lassan haladt a' volt ministerium igazgatása alatt, annak nem más, mint a' toryk voltak okai. Azon javításoknak pedig, mellyeket az egyházban tenni kell, az egyház hatóságai engedelmmel szükség megtörténniök, 's azokat nem bízhatni az egyház elleaségeire. Szóval a' mostani ministerium olly rendszabásokat javasland, mellyek még tovább mennek a' javításban, mint a' mult ministeriuméi. „Azonban esküm leköt, 's hallgatnom kell. Bővebb részletekre nem bocsátkozhatom. Mint korona ministerének, le van peccsételve szám.“ Harvey W. gazdag földes ur erre így felelt neki helyében: „Mi a' lepeccsétel száju urat csak tapasztalási próbára kívánjuk tenni. (nevetés.) A' mostani ministerek tapasztalásuk végett hivat-tak a' király tanácsába. Tehát ismét a' régi toryk uralkodjanak e rajtunk, kik az országot ötven évig rosszul kormányozták? De hisz ezen urak nem toryk többé! — hát mik? Reformerek! ugyan ugy e? Így tehát csak annyi tapasztalást várhatni tőlök, mint reformerré lett vén torytól reméllhetni. (kaczaj.) A' tisztos gentleman arról is szólott, hogy elszánt férfiakat kell a' tanácsba híni. Ez igen szép, 's annál szebb, hogy Baring ur is köztük van, kiről a' Times nem rég mondá: hogy saját ügyességgel

bir egy részre szólani, a' másokra pedig szavazni. —

Middlesexnevü London-megyében egy tory's két ellenministeri jelölt lépe föl. Ez utóbbiak közt van az isméretes Hume József, az oppositio financz-embere, ki már több ízben vala képviselője a' megyének. Beszédében, mellyel magát követül ajánlá, 's mellyet gyakor tetszés kiáltozva szaggatott félben, következő helyeket olvashatni: „Nézetimet olly férfiak mint M. Tom Wood (versenyháza) hihetőleg nem isméri. (hangos kacaj 's tetszés); de nem isméretlenek azok az egész ország előtt. Gentlemanek! úgy állok előttetek, mint a' toryk ellensége, ki soha sem fog velök békét kötni. Én kezeikből a' hatalmat o-hajtom kicsikarni, hogy markukat zsebeitekben ne tarthassák. Azt kívánták tőlünk: próbálnók meg még egyszer a' torykat; gentlemanek! próbáltuk őket az utóbbi 60 év óta, 's mindig olyanoknak találtuk, kik aggódva gondoskodának arról, hogy minden nyugpénzt, minden haszontalan henye-hivatalt megtartsanak, 's minden visszaélést, mellyet kárhóztatott a' nép. Mondom, próbáremekjökötök már letették. London ó városa korláti elé idézte őket, 's vétkeseknek ítélte. Én a' parlament rövidebb tartása idejére szavazok; de hisz már esztendő parlamentünk van, úgy is, mert a' négy utóbbi év alatt négy választásunk volt; ennek a' radical reformer szive belsőjében fog örülni (nagy ujongás és kacaj). Én a' reformtörvényt olly tökéletessé csináltam, a' minőre csak bírtam. Ha elnem sült egészen, a' toryk ellenszögülte okozá; 's ez sem az alsóházban, mert ott csak egy kis pártfördéki voltak, hanem a' felsőben 's a' királyszerk mögött, hova bujtának. Azt nyilvánítom, hogy én Sir R. Peelnek vagy Wellington hgnek szintűgy hiszek, mint a' londoni lordmayornak, pedig annak bizony egy szavát sem hiszem! Wellington még eddig nem szólalt meg, csak hősei; pedig Wellington uralkodik, 's mit ér e' mellett minden tory ígélet 's tory rendszer? Az országot akarják elaltatni? De hála Istennek! nem azok vagyunk már, kiket álomba ringathatni. Az oroszlan még ébren van! Igaz a' whigek nem adtak meg mindent, mit o-hajtottunk, de a' toryk karjai közzé vessük e azért magunkat, kik semmit sem adtak? (kiáltás: nem! nem!) 's micsoda hát Wood? a' toryk jelöltje? Ő olly gentleman úja, kit a' parlamentben rég tory barátának ismértem, 's mind Castlereagh mind Wellington igazgatása hívének. És hitvese? hisz első komorna most is a' királynénál. (Iszonyu kacaj) Wood továbbá hadnagy Wellington hg. ezredében; miért nem jó tehát formaruhájában? Mert jól tudja, hogy ti a' vörös nadrágot nem szenvedhetitek. Mi bátorsággal bírand a' hadnagy ez-

redesével szemközt és ellen? De Irland mostan alstatustitokneka is rokon hozzá némileg. (Wood fölkiált: Hisz ángyomat vette el! mi nagy kacajt okozott). Mondjátok, ha toryt választotok, azt hiszitek e hogy az adó lejjebb fog szállíttatni, 's ő a' statusban és egyházban a' visszaéléseket elfogja törölni? Én azt mondom, rajta lesznek, 's nem e' vagy ama' pártot fogom támogatni, hanem (a' választók közül valaki fölkiált: hanem legokosabb lesz, ha Hume urat Canadába küldjük!) Hume hidegvérűleg folytatá: „Jó öregem, te sokkal előbb fogsz oda vándorolni. (nagy kacaj.) Azután ha ismét megválasztatom, azon fogok lenni, hogy jó hírt szerezzek magamnak. Ha megbukom, a' gyalázat nem rám, hanem rátok háramlik. Természetesen, nincsenek béres ügyészim minden kerületben, (tetszés), nincsenek biztosságim, mellyekben tory tisztviselők volnának elnökök (tetszés). A' lelkészek sem kalandoznak szerte szavazatot koldulgatni számomra. (halljuk! halljuk, o gyalázat!) Száz szónak is egy a' vége, Gentlemanek! én kezeitekbe teszem ügyemet. Én minden tehetségim szerint iparkodtam a' községházban munkálkodni eddig, 's ezentúl is tenni fogom azt, ha megválasztatotok; de első fő jelszóm lesz: „Le a' torykkal.“

A' király jan. 12kén nagy lakomát adott Brightonben, mellyre az Öst. B. szerint majd csupa katonák generálok 's egyéb főtisztek valának hivatalosak. Haddington gr. Irland alkirálya jan. 6án tartotta fényes bemenetét Dublinba. A' várostól mintegy két angol mértföldnyire fogadá őt a' lord-mayor többi tisztviselőjével 's katonai hangászkarokkal. A' város utczáji katonasággal valának megrakva. — Londonból azt írják, hogy a' toryk és whigek a' választásokban egyenlőleg állanak. Eddig pedig azzal hitgették a' közönséget, hogy számosabbak az első. A' megyékben a' választások csak most kezdődtek, 's Irlandban is majd most kerül rájok a' sor, de innen nem sok toryt várhatni.

FRANCZIAORSZÁG.

A' Moniteur január 16kán szerződést közöl 1834 július 26ról, melly Compiègneben Franciaország, Anglia és Dánia közt kötött, 's mellynek következtében az Anglia és Franciaország közt 1831 nov. 30kán és 1833 mártz. 22kén a' rabszolga-kereskedés iránt kötött alkuzhoz Dánia is társul áll. — A' követházban január 15kén csakugyan fölhozá a' financzminister az éjszakamerikai adósságot tárgyazó törvényjavaslatot. E' tárgyi beszédének eleje így hangzik: „Minket Jackson elnök megsértett, 's tudják Uraságtok már, mikép utasítottuk e' megsértést nemzeti becsületünk érzetében vissza. Azenban az elnök cselekvése elszigetelt kűtön

tétel, mellynek ő vala szerzője, nem a' nemzet. E' helyzetben sokan azt vélték, be kellene várnunk: mit teend Amerika, és a' szerint cselekenni. Azonban e' kölcsönös bevértést céliránytalannak 's kereskedésünk érdekeire károsnak itéljük. Uraim! Jackson ügyetlen viselete semmikép sem csökkenti meg az adósság szentségét, mellyel Amerikának tartozunk, 's mellyre leköteltük magunkat. Azért törvényjavaslatot terjeszték elő, mellynél fogvást az adósság hat éves határidő közben fizetessék meg, azon toldalékkal, hogy semmi valódi fizetés ne történjék, míg meg nem győződünk arról, hogy Amerika érdekünk ellen semmit sem kezd tenni." -- Meg kell jegyezni, hogy ezen adósság legnagyobb részét Lajos-Fülöp váltotta magához barátival. A' Journal du Commerce azt jelenti, hogy az éjszakamerikai követ Párisban Livingston ur a' külminister nyilatkozására azt felelé: mivel ő azért van küldve, hogyartsa föl a' két hatalom közt a' jó egyetértést, annál fogvást a' megajánlott útlevelek hasznát ő mindaddig nem veendi, míg saját kormánya nem fogja ezt parancsolni. — A' szerepeket jól osztották ki 's jól is játszák azokat.

SPANYOLORSZÁG.

Mina betegsége, mond a' National, naponta súlyosbul. Ez annál kellemetlenebb, mivel már a' hadsereg ujjá szerkeztetése mintegy bevégeztetvén, épen most kellene vezér, ki azt ügyesen használhatná. Mina ugyan e' betegségben már máskor is két ízben szenvedett, most azonban még gyomor-kelevény is járul hozzá. Ma a' börzén (Párisban jan. 17kén) beszélék, hogy hivataláról lemondott, másutt ismét, hogy Valdest kérte magának segéd vezértársul. Gen. Cordova, a' legmunkásb 's eddig talán legszerencsésb is a' kir. sereg alvezérei közt, szinte mint Mina súlyos betegül fekszik. Azonban a' journal de Paris ezt írja: „Levelet kaptunk Bayonnebul jan. 15kérül, melly szerint Mina január 13kán már javulni kezd annyira, hogy kevés nap mulva hadi foglaltosságit folytathatja.“ — Amaz elhiresült szállítás, január 10kén szerencsésen megérkezett Pamplonába. Ideje is volt, mond egyik levelező, mert már néhány nap óta elfogyott minden hus mind a' városban mind az erősségben, 's csak szalonnával és tökehállal (Stockfisch) éltenek. Madritban is rebesgeték, hogy Mina helyett Llauder küldetnék a' sereghöz, mi természetesen alkalmul szolgálna egyszersmind tetemes új változásokra még a' kabinetben is. Igy Moscoco procerré nevezetnék, hogy a' procuradorok gyűlölsége elől vonassék el, 's helyébe belügyministerré Miraflores (Florida Blanca, ki angol

követ volt) vagy Ofalia, 's hadministerré Amarillas; melly változások ha létre jönnek, semmi kétség, hogy a' kamarák üléséikkor elhalasztatnak, 's Madrit őrségének legalább fele a' táborba fog küldetni. Egy más, ugyan Madritbul jan. 7kérül költ levél szerint (a' Messengerben) a' kormánynál kérdésben forogna most a' jesuiták eltörlesztése, de melly kérdés fölött a' ministerium igen meghasonlott volna, 's egyik nevesb tagja még a' mondott rendeterősen pártolná. — Szinte hire van, hogy don Francisco de Paula infans idős leánya kezét az orleansi hg. kérette meg, holott eddig az inf. hgasz. örökké a' bordeauxi hgnek volt szánva, de mint a' levelező megjegyzi, nincs miért a' dolgon megütöközni, mert a' világ forgandó 's a' sors változó eseteinek van alá rendeltetve. — Nagy lármát ütnek a' d. Carlos ügyének hódoló francia hirlapok egy eseten, melly a' határszáron e' napokban történt. A' carlosiak t. i. Vera mellett egész a' francia határig terjeszték ki tábor-szemeiket. A' királyné párfelei meg akarván e' csapatokat leczkézni, minthogy azt más uton bajosan teheték, a' francia földről kerülék meg őket két ízben 's ezélt is érve, néhány fogollyal ismét előbbi állásaikba tértenek vissza. E' foglyokat aztán, — kiket a' carlista lapok a' francia gyalázatos kézre dolgozás áldozatának nevezgetnek, — Irunban meglövétték. Erre a' Quotidienne bizonyításul egy rakás irományt hord elő; a' „Hirondelle“ parancsnoka meggyilkoltatására pedig nem talál bizonyosságot, hogy azt carlosiak követték volna el, sőt Bilbaobul kapott levelek szerint az ocsmány tett egyenesen 's csupán christinosi tervnek tulajdonittatik, hogy ez által a' francia kormány beavatkozásra inditassék. Nem valószínű, úgymond a' levelező, hogy Maze ur (a' meggyilkolt hajós kapitány, kinek testében megöletése után, két lövés találtatott) sötét éjjel egyedül ballagjon a' városbul hajójához vissza, ha tudja, hogy a' város és hajó közti vidékben a' folyam mentében carlosiak kalandoznak. Ez ugyan nyomos mentetetés. Egyébiránt, mond tovább a' levelező, ha való lenne is, hogy carlosiak követték el a' gyilkolást, azt csak még is kiki meg fogja engedni, hogy tévedésbul lötték meg a' kapitányt, christinos félének tartván őt. Még más panaszokat is hord föl a' Quotidienne. Tegnap (jan. 15kén) úgymond, jött meg ide Havrebul, „Laure“ hajó, kapitánya Larré. 9 órakor reggel, épen midőn e' francia hajó egy kalauz-csajkát venne magához, hogy a' bayonnei révvonalon általjuthasson, Christina királynénak egy hadi gőzhajója megtámadja, lödözi 's kényszeríti lobogóját hódolásra. (Ez a' jel, midőn a' hajó magát megadja.) Erre a' spa-

nyol
franc
mi fo
szaba
szelle
más
razon
gyalá
egész
az ak
sitori
sulyo
azon
csak
ténik.
lospár
meg,
gen.
Haris
czia
tönnel
rul ug
hozzá
pott.
kezett
biscay
lóallja
hogy
raso c
lását
cayai
mellet
tionali
dögön
redene
lett E
is me
lóalj 4
egy n
tek fo

B
uj főh
remén
Schwe
legyen
széd t
kép m
vagy k
de idé
alatt s
tézend
megen
kesekl
ja iga
hely,
szemé

nyolc hajó, szorosán kifürkésztetvén az egész francia hajót, miután világos lőn, hogy ez semmi fegyver- vagy hadszerbeli terhet nem viszen, szabadon bocsátá, maga pedig a' tág tengerre szellent. Épen hasonló történt ugyan tegnap egy más francia hajóval is. Így nem csak szárazon rontanak birtokunkra, de még vizen is gyalázzák lobogónkat. A' kereskedés, melly egészen leverte teng, érzékenyül panaszkodik az akadályok ellen, mellyeket a' politia inquisitori rendszabásai gördítnek elébe, 's mi leg-súlyosb: mindezen nehézségre be kell érünk azon száraz elutasítással, melly szerint ez mind csak a' négyes szövetség következésiben történik. Azon spanyol tiszt, ki Veranál a' carlospárti táborsemeket francia földről lepte valameg, e' tette magát fölhatalmazottnak mondá gen. Harispe engedelmé által. Azonban gen. Harispe Saint-Genès urat, ki akkor a' francia határ-örzésen soros volt, 14 napi börtönnel bünteté. — Ujabb hírlapok az éjszaki táborul ugyan semmi újat, délről azonban azon hírt hozzák, hogy Eraso Biscayabul Castiliába átesapott. Election: „S. Sebastianba a' juntához érkezett tudósítás szerint gen. Eraso Brambilla biscayai helységbül, 6 biscayai és 3 alavai zászlóalljal a' hegyeken keresztül Burgos felé fordult, hogy Merinoval egyesülhessen.“ Mémorial: „Eraso carlosi general jan. 3kán Brambilla főszállását elhagyván Castiliába ment. Serege 6 biscayai és 3 alavai zászlóalj. Medina de Pomar mellett a' granadai tartományi ezred (constitutionalis) egy zászlóalját véletlen meglepven megdöngönyözé.“ Sentinelle: „Granada tartomány ezredének egyik zászlóalját Medina de Pomar mellett Eraso meglepé 's a' nélkül, hogy csak egy is menekhetett volna meg, fogollyá tevé. A' zászlóalj 450 emberbül állott. Villaba mellett ismét egy más 40 emberbül álló const. csapatot ejtettek fogságba a' carlositák.“

SCHWEIZ.

Bernből írják, hogy az ausztriai jegyzék az új főhelyhez (Bernhez) irányozva azon gyámitott reményét fejezi ki az említett kormánynak, hogy Schweiz minden módot elkövetend, melly képes legyen meggátolni, hogy Schweiz földén a' szomszéd tartományok és kormányok bátorsága bármikép megháboríttassék; úgy szinte azon reményét vagy kívánatát, hogy a' Schweizban tartózkodó, de idegen országbeli alattvalóknak semmi szin alatt sem fog földén szomszéd országok ellen intézendő bármi sérelmet vagy izgatást és ingerlést megengedni, hanem az illy menekvőket, mihelyt vétkekké teendik magokat, Schweiz földről ki fogja igazíttatni. Végre azt kívánja, hogy az új főhely, melly nagy szálla a' szomszéd kormányok szemében, az országgyűlés jul. 22ki határozatát

elfogadja, 's cselekvéseit ahoz szabja; mert egyedüleen föltét alatt maradhatnak fela' barátságos viszonyok Schweiz és a' szomszéd statusok közt. E' kívánatot nem sokára valamennyi szomszéd kormány e' szerint fogja intézni Bern főhelyhez. — Az Aari vidékrül jött tudósítások azt bizonyítják, hogy az ausztriai jegyzékhez hason értelmű jegyzék érkezett már Bernhez valamennyi szomszéd statustól. Megczáfolják továbbá e' tudósítások azon hírt, mintha e' jegyzékek azt kívánák Bern cantontól, hogy hagyja helyben az 1834ik évi országgyűlés jul. 22ki végzését. A' főhely nincs az országgyűlés föltött, hanem inkább ez van amaz föltött. A' jegyzékek csupán azt látszanak kívánni, hogy Bern, mivel e' végzésnek ellenmondott, ezen ellenmondását vonja vissza 's a' végzés szellemében munkálkodjék.

Zürichből írják, hogy nem csak a' lényeges tartalmára nézve már ismert, részletesen azonban még nem látott ausztriai jegyzék Bern főhelyhez, hanem Bern válasza is megjelent a' szomszéd statusokhoz. A' jegyzék, mint állítatték, biztosítást kíván az iránt, hogy a' főhely az országgyűlés által kiszabott irányban, 's az az által meghatározott elv szerint fogja Schweiz külső ügyeit vinni. Bern válasza oda járul: a' főhely azon hiedelemben van, hogy Schweiz külső viszonyai a' külhatalmakkal szabályos állapotban vannak. Egyébiránt a' főhely tudomásul veszi a' republicai közgyűlés azon utasítását, mellyet az a' folyó évben a' főhelynek adott. Ezen utasítás pedig így szól: „A' külső ügyekre nézve komoly kötelessége legyen a' főhelynek föntartani a' Schweiz haza becsületét, méltóságát, függetlenségét, mint az neutralis statushoz illik, úgy szinte föntartani a' békes és barátságos viszonyokat a' külső országokkal, betöltvén a' népjogi kötelezéseket.“ — A' főhely tehát ezen utasítást mértékszabályul veendi. Az Oest. Beob. bőven közli mind azon irományt, mellyek a' már több ízben említett ausztriai jegyzék iránt Bern cantonhoz mint már főhelyhez, részint az illető követségek, részint a' követségek és a' főhely között váltattak. Mind a' jegyzék, mind Bern válasza ugyanazon értelmű, és hangu, millyennek azokat a' külföldi lapok után kivonatban közlöttük. A' válasz ki-kitérő 's mint olyan, nem is bocsátkozván a' jegyzék azon jelentőségébe, mellyel az egész Schweiz függetlensége iránt bir, zürichi ujabb híreknél fogva nem nyerhete köz tetszést, kivált a' szabadelmüek előtt. A' jan. 26ki Oest. Beobachterben következő velejü nyilatkozás jelent meg: „Utolsó lapunkban több irományt közlöttünk a' cs. kir. udvar, 's több szomszéd status viszonyiról Bern canton iránt, mellyek fölvilágítása végett e' körülmények bővebb történeti előadatására van szükség, mint-

hogy azok minden diplomatikai közlést félben szakasztottak a' cs. kir. udvar, több dél-németországi kormány és Bern canton közt, melly közlés még maiglan sincsen helyre állítva. Az 1834ki schweizi gyűlés jul. 22ki végzete azon sérelmek 's panaszoknak, mellyekre a' Schweizzal határos kormányoknak okuk lehet, 's mellyekre azon néhány szökevény által a' sardiniai királyság birtoki ellen merészlett becsapás adott alkalmat, véget vete, megszüntetvén azokat. Az illető hatalmak elégették a' schweizi gyűlés által kimondott érzelmeket 's ígéreket 's azt reménylék, hogy hasonló esetek a' szomszédbaráti jó egyetértést többé nem háborítandják. — Öt nappal később Steinhölzliben Bern mellett olly esemény történt, melly a' reményt megsemmisíté. T. i. bizonyos számú kézműves legény és politikai menekvő összegyűlt a' mondott helyen nem messze a' várostól, 's ott több ezer néző előtt ünnepet ült. Ez alkalommal beszédek és dalok hallattak, mellyek a' hambachi híres jelenetekhez hasonlítának, azután a' német fejedelmek zászlóji rudakra tűzetvén föl leszakasztattak, 's lábbal tiprattak, helyökbe pedig a' már úgy is elhiresült német republica zászlója szögezteték. — Alig hirlették e' történetet nyilvános lapok, a' cs. kir. udvar Bern cantonhoz a' főhelynél levő követség utján közleményt küldött, mellyben azt kérdé: 1) Volt e valóban jul. 2kán Bern mellett olly gyülekezés, melly német alattvalókból állván a' német kormányok 's fejedelmek személyeit megtámadá, e' fejedelmek színeit eldobá, 's azok helyett a' német republica színeit és zászlóját szögeze föl? 2) Milly rendelkezéseket tön Bern canton, ha minden valóban megtörtént, illy még megújulható megtámadások gátlatára? E' kérdésekre Bern canton nem felelt, hanem a' főhelyhez igazítá a' követséget. A' cs. kir. követség, noha ezen egész dolog nem a' főhelyet hanem egyenesen és egyedül a' cantont illeté, azt is megtette, 's jegyzéket ada be az iránt a' főhelynek, mellyet akkor Zürich canton tanácsa vevé. A' főhely azután e' jegyzék következésiben hosszú sükeretlen értekezések 's alkudozásokba merült vala Bern cantonnal. Bern canton kormánya a' főhelynek a' cs. kir. követség által benyújtott kérdésekre felelt, hogy az említett dolgok valóban megtörténtek Steinhölzliben, de azok caractere nagyítva adaték elő, mivel ott se összeesküvés, se szomszéd statusok nyugalmát veszélyeztető czimboraságok nem köttettek, hanem az egész gyülekezetnek csupán és egyedül társalkodási célja volt, minden önálló belső összeköttetés nélkül. Azért is Bern canton nem látta szükségesnek az egyes részvevők magányos vélemény-nyilatkozása ellen, akár t. i. dalokban akár zászló-föltűzéssel történt legyen

is az, lépéseket tenni. Akkor azonban, ha ezen összejövetelek szoros egyesületek bélyegét ölténék magokra, melly a' szomszéd statusok nyugalmát közvetve 's egyenesen fenyegetné, kész lenne a' canton, 's el sem mulasztaná azok megátoltatására czélszerű rendszabásokat tenni.

Bern canton ezen nyilatkozására a' cs. kir. udvar azt tudatá ezzel a' főhely által, hogy ha e' szempontban Bern megátalkodik, minden diplomatikai összekötés megszűnik közte 's a' cs. kir. követség közt. Mire Bern canton kormánya azthátározta, hogy Schweiz bécsi követe által tegyen a' cs. k. udvarnál lépéseket, (kihez jegyzéket is küldé) 's annál inkább, mivel a' cs. k. alattvalóknak már eleve megtiltaték a' Bern cantonba költözés v. utazás, az ott levőknek pedig a' kitakarodás hagyaték meg. A' fenemlített jegyzéket a' cs. k. udvar csak annyiban vevé föl, mennyiben azt Zürich főhely írása kíséré; 's mivel Bern canton e' jegyzékében is előbbi nézeteit pártolá 's védé, válasz esupán az lett rá, hogy, mig Bern canton kívánt biztosítékot jövendőre nézve nem ad 's a' szomszéd hatalmak nézeteihez nem simul, addig a' cs. kir. udvar 's a' többi szomszéd status-kormányviszonyaikon Bern cantonhoz másítani nem fognak, 's ugyanezen elvek állának a' cs. k. udvarnál, midőn az iránt mult év fogytán Schweiz ügyei vitele (főhely) Zürichről Bernre szállott. A' cs. k. udvar azon neheztelését, mellyel Bern canton iránt viseltetik, Bern főhelyre természetesen nem szállithatta által. Ugyanazért, mig Bern canton kormányához előbbi viszonyai fönmaradnak, közleményt küldött Bernhez mint főhelyhez biztosítékot kívánni az iránt: vajjon Bern főhely a' mult schweizi gyűlés jul. 22diki határozata értelmében szándékozik e' vinni egész Schweiz ügyeit? egyenes választ várván e' kérdésre, 's nyilvánítván egyszersmind, hogy Bern főhely eziránti nyilatkozásától függend: megmaradjon e' cs. kir. udvar egész Schweizzal az eddig táplált szomszédbaráti viszonyban, vagy más nem örömet teendő rendszabályokhoz nyuljon, mellyekben a' többi szomszéd német kormány is követné őt. Ugy szinte Bern cantonnak is szabadságában áll a' vele eddig gyakorlott diplomatikai összekötést helyreállítani, mihely elégtételt adand a' földén 's határin belül történt azon sérelmekért, mellyek az említett hivatkozásokra (Reclamationen) alkalmul szolgáltak, 's jövöre nézve teljes biztosítékot nyujt hasonló sérelmek ellen. Bern canton viszonya ennélfogva mostépen ollyan, millyen egész Schweizé volt a' politikai szökevények berohanta után Szavojába, 's minő feltéte volt akkor a' kiengesztelődésnek, ugyanaz most Bern kibékülésének is. (Öst. Beob.)